

Дан Колов

(1892 – 1940)

125 години от рождението му. Спортист, състезател по свободна борба (кеч), наричан Балканския лъв.

Считаният и до днес от мнозина за най-велик борец на всички времена Дончо Колев Данев е роден в с. Сенник, Севлиево. От дете изкарва прехраната си като овчар. Едва 12-годишен заминава за Унгария, където работи като градинар. В Будапеща се среща с българския борец Н. Петров, който го убеждава да замине за Америка. Там – вече 17-годишен – бъдещата легенда работи какво ли не – като хамалин, строител в железниците, миньор. Междувременно участва в организирани сред работниците борби, където изпъква с добра техника, изключителна сила и издръжливост. Кариерата му на спортист започва през 1914 г. на организирани в цирк „Виктория“ турнири, където побеждава много известни по онова време кечисти. Оттогава, сред почитателите на този спорт тръгва мълвата, че българският борец е надарен с нечовешка сила, подобно на Херкулес. През 1917 г. подписва договор и излиза на тепиха вече като професионалист. Поканен е

Дан Колов / Дончо Колев Данев

на турнир и в Япония (1924) – първото турне извън границите на Съединените щати – където успява да надделее над непобеждавания дотогава от никого Джики Хигън – идолът на японската борба. Тази победа едва не коства живота му – японците не могат да понесат загубата и правят опит за покушение срещу българския борец.

Най-голяма слава на Дан Колов му носи успехът на големия турнир по кеч в Париж (1936). Там Кралят на кеча – както го наричат – побеждава всички свои противници, включително на финала и европейския, световен и олимпийски шампион Анри Деглан. Тази победа му носи титлата „европейски шампион“ и „диамантен пояс“.

Дан Колов участва в схватки в Южна Америка, Нова Зеландия, Ав-

стралия, Африка, Азия, както и в родната България. Има общо над 1500 официални срещи, от тях повече от 700 тежки двубои, от които губи само 10. През цялата му кариера го уговарят да смени гражданството си с американско, но той отказва с думите: „Чувствам се силен, защото съм българин“.

Славният борец не остава незабелязан и от холивудските продуценти. Той е звезда от първа величина и филм с негово участие би донесъл огромни приходи. Участието във филмови продукции обаче не го привлича и той отхвърля всички предложения.

През 1935 г., след 30-годишна кариера, Дан Колов се завръща на българска земя, където е посрещнат като национален герой.

Дан Колов успява да надхвърли професионалните си успехи с дейността си извън ринга. Изявява се като щедър дарител, помогнал на много българи в чужбина. Раздава състоянието си на приятели, съселани, студенти, на българската държава. През 1936 г. създава в София школа по борба, носеща неговото име. Дарява 500 000 лева на цар Борис, за да бъде закупен самолет за нуждите на Българските пощи, дава средства за изграждане на летището в Горна Оряховица.

Последната година от живота си Дан Колов е тежко болен от туберкулоза. Умира в родното си село, където е и погребан по свое желание. Като загадка остава съдбата на останалите в Америка негови милиони и имоти. ♦

Асен Разцветников

(1897 – 1951)

120 години от рождението му. Поет и писател, драматург, преводач.

Истинското му име е Асен Петков Коларов. Роден е в с. Драганово, Великотърновско, в семейството на учител и призната в селото певица. Завършва гимназия в Търново. Известно време работи като телеграфист в градската телеграфопощенска станция, после на гара Горна Оряховица. Следва славянска филология в София (1920-1922), посещава лекции по естетика във Виена и Берлин. Накрая завършва право в Софийския университет през 1926 г.

Учителства в Габрово (1927-1929), в София (1930-1934), работи и като

библиотекар. От 1934 г. се отдава изцяло на литературна дейност. Сътрудничи на вестниците „Работнически вестник“, „Лъч“, на списанията „Червен смях“, „Младеж“, „Звънар“ и др. След 9.9.1944 г. работи в Института за художествени преводи към Министерство на информацията и изкуствата.

Асен Разцветников

Асен Разцветников започва да пише стихове още като гимназист. Печата за пръв път през 1917 г. в сп. „Българан“. Сътрудничи на левия печат със стихотворения, хумористични разкази и фейлетони, подписвайки се с различни псевдоними. Причисляван е към представителите на „септемврийската литература“ – в този дух е написана първата му стихосбирка

„Жертвени кладни“ (1924). По-късно Разцветников се дистанцира от левите идеи. През 30-те години се насочва изключително към творчеството за деца – „От нищо нещо“ (1932, стихове и гатанки), „Деветият Брат“ (1934), „Хороводец Патаран“ (1936), „Що е то“ (1943), „Щурчово конче“ (1948) и др. Превежда от немски, руски, френски и старогръцки език. От 1940 до

1947 г. е редактор на седмичното издание за деца „Весела дружина“, където работи заедно с Емил Коралов.

Разцветников е майстор на литературните залъгалки и скоропоговорки. Съществен е приносът му в развитието на стихотворната гатанка. В този жанр създава около 300 творби. В римувана и ритмувана проза са написани и повечето от неговите приказки. ♦

Петко Рачов Славейков

(1827 – 1895)

190 години от рождението му. Писател, публицист, преводач, фолклорист, общественик и политик, един от изявените представители на българското Възраждане.

Роден е във Велико Търново в семейството на Рачо Казанджията – потомък на стар занаятчийски род. Учи в родния си град, в Дряново, Трявна, Преображенския манастир. Самообразова се в библиотеките на манастирите около Търново, като голяма роля за духовното му изграждане изиграва и „История славяно-българска“ на Паисий Хилендарски. По-късно учи в Свищов – там разширява познанията си по гръцки и се запознава с произведения от сръбската и западно-европейската литература. През 1843г. става учител в Търново, откъдето е изгонен заради съчинената от него подигравателна песен за гръцките владци. В продължение на 20 години се налага да учителства на множество места – в Трявна, Видин, Враца, Плевен и други градове и села. По време на странстванията си се запознава с живота на обикновените хора и записва много народни умотворения. Развива културно-просветна дейност и – увлечен от българския фолклор – до 1847 г. събира над 2200 народни песни, пословици и поговорки. Запознава се с творби на руските поети и писатели. От 1852 г. започва с отпечатването на първите си книги – „Смесена китка“, „Басненик“, „Песнопойка“, поемата „Бойко войвода“ и др.

Като учител в Търговище издава сатиричния вестник „Гайда“. През 1864 г. се установява в Цариград, където е поканен да редактира българския превод на Библията. Там той издава вестниците „Гайда“, „Македония“, списанията „Ружица“, „Пчелица“, „Читалище“ и др. Сътрудничи на възрожденския печат – на „Цариградски вестник“, на вестниците „България“, „Дунавски лебед“ и др. Славейков се очертава като най-известния български писател по това време в Цариград. За около 10-годишния си престой там той издава повече от 60 книги, вестници и списания, занимава се и с преводи от руски, турски и гръцки език.

Като истински патриот, Славейков застава в центъра на черковно-националната борба. Периодът 1870 – 1873 г. е за него един от най-тежките, но и най-плодотворните. За своя статия във в. „Македония“ е арестуван и обвинен във връзки с революционния комитет в Букурещ. След излизането си от ареста създава две от най-известните си произведения – поемата „Изворът на белоногата“ и елегията „Жестокостта ми се сломи“.

През 1874 г. участва в основаването на българска гимназия в Одрин и води непримирима борба срещу гръцкото влияние върху българите. Изгонен оттам, се установява като учител в Стара Загора, където през 1877 г. посреща освободителните руски войски. Оказва активна помощ на руското командване при уреждане на администрацията в новоосвободената страна и е назначен за председател на градската управа. Опожаряването на града по това време води до унищожаване на събраните от Славейков с

Петко Рачов Славейков

много труд около 15 000 пословици, голяма сбирка от народни песни, писма, неиздадени стихотворения и др.

Творчеството на Славейков е огромно по обем. Той е първият всестранен талант в българската литература – работва всички жанрове, тематиката на творбите му е разнородна. Славейков остава в българската литература и като преводач, филолог, фолклорист, автор на учебници, географ и историк. От 1875 г. е дописен член, а от 1884 г. почетен член на Българското книжовно дружество (днес – Българска академия на науките).

След Освобождението Петко Р. Славейков взема активно участие и в политическия живот на страната. Става един от водачите на новообразуваната Либерална партия, председател е на Народното събрание (1880), министър на народното просвещение, министър на външните работи. Развива активна редакторска, издателска и публицистична дейност. Издава вестниците „Остен“ (1879), „Целокупна България“ (1879), „Независимост“ (1880-1883), „Търновска конституция“ (1884) и др. ♦